

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIILE UNITE

Hotărârea nr. 1
Ședința din 16 decembrie 2011

Sub președinția,
Doamnei judecător dr. Livia Doina Stanciu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 97 judecători în funcție, au fost prezenți 74 judecători.

În urma discuțiilor ce au avut loc, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 99 lit. r), s) și ș) și art. 99¹ din Legea nr. 303/2004, astfel cum sunt prevăzute în *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii*, în raport cu prevederile art. 20 alin. (2) și art. 129 din Constituția României, precum și cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 44, art. 45, art. 46¹ și art. 47 din Legea nr. 317/2004, astfel cum sunt prevăzute în *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii*, în raport cu prevederile art. 1 alin. (4), art. 124 alin. (3) și art. 133 alin. (1) din Constituția României, pentru următoarele considerente:

I. În conformitate cu dispozițiile art. 129 din Constituția României, dispoziții consacrate „folosirii căilor de atac”, „împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

„Condițiile legii” la care se referă dispozițiile constituționale ale art. 129 sunt prevăzute, în principal, în Codul de procedură civilă și în Codul de procedură penală.

Atât în art. 304 pct. 7 din Codul de procedură civilă, cât și în art. 385⁹ alin. (1) pct. 9 din Codul de procedură penală, nemotivarea hotărârilor judecătorești constituie motiv de casare a acestora și, prin urmare, motiv de exercitare a căii de atac a recursului, în sensul art. 129 din Constituția României.

Or, constituind motiv de exercitare a controlului judecătoresc cu privire la hotărârile judecătorești, lipsa motivării acestora nu poate reprezenta o abatere disciplinară în exercitarea activității magistratului. Hotărârea judecătorească, ca act esențial al îndeplinirii justiției, poate face exclusiv obiectul controlului judecătoresc, prin exercitarea căilor de atac prevăzute de lege, cu respectarea prevederilor constituționale ale art. 129, iar nu obiectul acțiunii disciplinare.

Prin urmare, dispoziția art. 99 lit. r) din Legea nr. 303/2004, astfel cum este prevăzută în *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii*, contravine art. 129 din Constituția României, întrucât atribuie caracterul de abatere disciplinară lipsei motivării hotărârilor judecătorești, deși aceasta constituie, potrivit legii, un motiv care permite declanșarea controlului judecătoresc, prin exercitarea căii de atac a recursului.

Totodată, nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii se cenzurează exclusiv de către instanțele de control, prin intermediul căilor de atac exercitate de părțile interesate și de Ministerul Public.

În consecință, transformarea acesteia într-o abatere disciplinară prin dispozițiile art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004, deși aparține, prin natura sa, activității de judecată desfășurate de instanțele de control judiciar, intră în contradicție cu art. 129 din Constituția României.

În plus, textul legii nu face distincție între situațiile de nerespectare a deciziilor Curții Constituționale sau a deciziilor pronunțate în interesul legii, deși se constată incidența lor, și situațiile în care, în mod motivat, se constată că o decizie a Curții Constituționale sau o decizie pronunțată în interesul legii nu este aplicabilă într-un caz dat.

Or, în această din urmă situație, fiind vorba despre un aspect ce vizează legalitatea hotărârii pronunțate, nu pot fi incidente dispozițiile privind răspunderea disciplinară, ci numai cele referitoare la controlul de legalitate, prin intermediul căilor de atac.

Neconstituționale sunt și dispozițiile art. 99¹ din Legea nr. 303/2004, care definesc noțiunile de rea-credință și gravă neglijență prin referire la încălcarea sau nesocotirea normelor de drept material ori procesual.

Așa cum s-a arătat și cu privire la art. 99 lit. r) și ș) din Legea nr. 303/2004, încălcarea sau nesocotirea normelor de drept material ori procesual poate fi analizată numai în cadrul judecării căilor de atac prevăzute de lege, nu și în cadrul procedurii disciplinare. Acest lucru face ca textul în discuție să contravină art. 129 din Constituția României, impunându-se punerea de acord a dispozițiilor care definesc cele două noțiuni cu norma constituțională.

De asemenea, dispoziția art. 99 lit. s) din Legea nr. 303/2004, care prevede abaterea disciplinară constând în „utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului ori motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de magistrat”, contravine prevederilor art. 20 alin. (2) din Constituția României raportat la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în ceea ce privește componenta referitoare la claritatea și previzibilitatea normelor juridice.

Formulările imprecise utilizate în dispoziția menționată, cum sunt „expresii inadecvate” sau „motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic”, nu respectă exigențele de claritate și previzibilitate pe care trebuie să le îndeplinească dispozițiile legale.

Așa cum a reținut Curtea Constituțională în Decizia nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 853 din 2 decembrie 2011, „principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, astfel cum reiese și din jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 5 ianuarie 2000, pronunțată în Cauza Beyeler împotriva Italiei, paragraful 109, și Hotărârea din 8 iulie 2008, pronunțată în Cauza Fener Rum Patrikligi contra Turciei, paragraful 70).”

În același sens, în considerentele Deciziei nr. 573 din 3 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 363 din 25 mai 2011, Curtea Constituțională a reținut că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, „legea trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea (Hotărârea din 22 noiembrie 1995, pronunțată în Cauza S.W. împotriva Marii Britanii sau Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza Cantoni împotriva Franței).” În acest sens – reține în continuare Curtea Constituțională – Curtea Europeană a Drepturilor Omului „a remarcat că nu poate fi considerată *lege* decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite cetățeanului să își controleze conduita. Apelând la nevoie la consiliere de specialitate în materie, el trebuie să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă (Hotărârea din 25 ianuarie 2007, pronunțată în Cauza Sissanis împotriva României).”

Or, dispoziția art. 99 lit. s) din Legea nr. 303/2004 nu întrunește aceste exigențe, contravenind art. 20 alin. (2) din Constituția României raportat la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

II. Constituția României, în dispozițiile art. 1 alin. (4), stabilește că „statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.”

Reglementând principiile referitoare la înfăptuirea justiției, dispozițiile constituționale ale art. 124 alin. (3) prevăd că „judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.”

În strânsă legătură cu normele constituționale invocate, prevederile art. 133 alin. (1) din Constituția României stabilesc rolul Consiliului Superior al Magistraturii, de garant al independenței justiției.

În contradicție cu dispozițiile art. 1 alin. (4), art. 124 alin. (3) și art. 133 alin. (1) din Constituția României, prevederile art. 44 alin. (2) din Legea nr. 317/2004, astfel cum sunt prevăzute în *Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii*, conferă calitatea de titular al acțiunii disciplinare ministrului justiției și președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, în cazul abaterilor disciplinare săvârșite de judecători, iar prevederile art. 44 alin. (3) din aceeași lege conferă calitatea de titular al acțiunii disciplinare ministrului justiției și procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în cazul abaterilor disciplinare săvârșite de procurori.

Atribuind ministrului justiției, ca membru al puterii executive, calitatea de titular al acțiunii disciplinare exercitate împotriva magistraților se încalcă principiul separației puterilor executive și judecătorească, consacrat în art. 1 alin. (4) din Constituția României, exercitarea acțiunii disciplinare constituind o ingerință în activitatea puterii judecătorești.

În același timp, conferirea calității de titular al acțiunii disciplinare împotriva judecătorilor, atât ministrului justiției, cât și președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, primul exercitând atribuții specifice puterii executive, iar cel de-al doilea atribuții de ordin administrativ, se încalcă principiul independenței judecătorilor, consfințit în art. 124 alin. (3) din Constituția României. Independența judecătorilor impune asigurarea, la nivel legislativ, a garanțiilor menite să protejeze actul de justiție pe care aceștia îl înfăptuiesc de orice potențială imixtiune, independența judecătorilor fiind incompatibilă cu exercitarea acțiunii disciplinare împotriva acestora în modalitatea prevăzută în art. 44 alin. (2) și (3) din Legea nr. 317/2004.

Nu în ultimul rând, atribuirea calității de titular al acțiunii disciplinare împotriva judecătorilor, ministrului justiției și președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și atribuirea calității de titular al acțiunii disciplinare împotriva procurorilor, ministrului justiției și procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție contravine

art. 133 alin. (1) din Constituția României, care conferă exclusiv Consiliului Superior al Magistraturii rolul de garant al independenței justiției.

Exercitarea acțiunii disciplinare împotriva magistraților reprezintă o componentă esențială în îndeplinirea, de către Consiliul Superior al Magistraturii, a rolului său constituțional, de garant al independenței justiției.

Or, reglementarea cuprinsă în dispozițiile art. 44 alin. (2) și (3) din Legea nr. 317/2004, ca întreaga reglementare cuprinsă în art. 44, art. 45, art. 46¹ și art. 47 din aceeași lege, care detaliază modul de exercitare a acțiunii disciplinare de către ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, aduce atingere tocmai îndeplinirii rolului conferit de Constituția României Consiliului Superior al Magistraturii.

Garanțiile pe care legea trebuie să le prevadă, pentru a fi conformă cu principiul independenței judecătorilor și îndeplinirea rolului Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției, nu privesc numai sancționarea propriu-zisă a magistraților, ci și toate procedurile care pot avea ca efect sancționarea acestora, de la momentul inițial al exercitării acțiunii disciplinare.

Privită din această perspectivă, reglementarea criticată înlătură tocmai garanțiile privind independența judecătorilor și rolul Consiliului Superior al Magistraturii, pe care legea trebuie să le prevadă în derularea procedurilor disciplinare împotriva magistraților, cu consecința încălcării dispozițiilor art. 124 alin. (3) și art. 133 alin. (1) din Constituția României.

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție constituită în Secții Unite

HOTĂRĂȘTE

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra aspectelor de neconstituționalitate cuprinse în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Anexăm în copie tabelele cu semnături.

Președinte
Judecător dr. Livia Doina Stanciu

Prim magistrat asistent
Aneta Ionescu